

บทที่ 1

บทนำ

ในฐานะครูผู้สอนศิลปะและศิลป์ผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ การทำงานในบริบทต่างๆ ของตนเองและนำผลที่ได้จากการปฏิบัตินั้นมาวิเคราะห์แก้ปัญหาสู่การพัฒนาการสอนของตนให้ดีเพื่อนำความรู้ ความคิดและประสบการณ์นั้นไปใช้สอนผู้อื่นต่อไป และขยายขอบเขตไปสู่สังคมภายนอกกลายเป็นความน่าเชื่อถือในวงกว้าง เป็นการขับเคลื่อนทางด้านวิชาการ การสร้างสรรค์และนำพาองค์กรก้าวไปข้างหน้าอย่างมีคุณภาพ เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนนักศึกษาอีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้แก่องค์กรต่างๆ มหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางด้านศิลปะและกลุ่มผู้สนใจในองค์ความรู้ทางการช่างศิลปกรรมไทยที่ต่อยอดพัฒนาจากบรรพบุรุษไทยแต่โบราณ

ศิลปะ คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึก ความคิด ความงาม ศิลปะนั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้น กับส่วนที่เป็นการแสดงออกอันเป็นผลที่เกิดจากโครงสร้างทางวัตถุเราเรียกองค์ประกอบส่วนแรกว่า รูปทรงหรือองค์ประกอบทางรูปธรรม และเรียกส่วนหลังว่าเนื้อหาหรือองค์ประกอบทางนามธรรมในกลุ่มงานศิลปกรรมไทยนั้นงานจิตรกรรมไทยจัดเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณกาล ตั้งแต่ครั้งสมัยสุโขทัยเรื่อยมาถึงสมัยอยุธยา รัตนโกสินทร์ จวบจนถึงปัจจุบันเป็นการสืบทอดองค์ความรู้จากครูสู่ศิษย์ต่อเนื่องเป็นลำดับเรื่อยมา เริ่มตั้งแต่กระบวนการหัดเขียนร่างภาพเตรียมแบบ เตรียมพื้นสำหรับเขียน เตรียมสีไว้ระบาย จนถึงการปิดทองกระหนบเส้นเป็นขั้นตอนสุดท้าย อันถือว่าผลงานเสร็จสมบูรณ์ ความรู้เหล่านี้ผ่านการลองผิดลองถูก ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของกระบวนการ เทคนิคต่างๆ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ โดยความรู้เหล่านี้ถูกถ่ายทอดผ่านวิธีการจดบันทึกในตำราทางการช่างและบอกเล่าสอนสั่งกันมา ขาดการจัดเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผลเป็นความรู้ทางวิชาการ คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญขององค์ความรู้ทางเชิงช่างไทยโบราณจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์กระบวนการช่างโบราณนี้ เพื่อนำมาทดลองปรับปรุงกระบวนการเหล่านี้ด้วยกรรมวิธีและวัสดุที่มีความร่วมสมัยปัจจุบัน เพื่อการสร้างสรรค์งานที่แสดงอัตลักษณ์และพลังทางศิลปะไทยให้สืบเนื่องและพัฒนาต่อไป

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องด้วยในปีพุทธศักราช 2554 เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 7 รอบ ซึ่งถือเป็นปีมหามงคลยิ่งของปวงชนชาวไทย ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ พระองค์

ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรชาวไทย เพื่อเป็นการสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ข้าพเจ้าจึงเห็นควรว่าน่าจะมีการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยอันมีเนื้อหาที่แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทิตา แสดงความจงรักภักดี ความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านและถ่ายทอดผ่านผลงานศิลปะที่แสดงความศรัทธาต่อพระมหากษัตริย์ของปวงชนชาวไทย โดยการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้เมื่อผลงานแล้วเสร็จจึงนำผลงานเข้าร่วมการประกวดแข่งขันและได้รับรางวัล ดีเด่น จากโครงการการประกวดผลงานภาพจิตรกรรมสะท้อนความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ภายใต้หัวข้อ ธรรมราชาประชาธิปไตย จัดขึ้นโดย วุฒิสภา ซึ่งผ่านการคัดเลือกโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน อาทิ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ใจ บุรณสมภพ, ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ประหยัด พงษ์ดำ, ศาสตราจารย์กำจร สุนพงษ์ศรีและศาสตราจารย์เดชา วราขุน เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนเป็นผู้เชี่ยวชาญในงานวิชาการและวิชาชีพศิลปกรรมเป็นที่ยอมรับอย่างสูงในแวดวงศิลปะในเมืองไทย โดยผู้ได้รับรางวัลจะได้รับเงินรางวัล เกียรติบัตรและผลงานที่ได้รับรางวัลจะถูกนำไปติดตั้งยังรัฐสภาแห่งใหม่เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่ศิลปินสืบไป

ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีความสำคัญในแง่ของคุณค่าทางศิลปะ โดยเฉพาะงานจิตรกรรมไทย กล่าวคือผลงานนั้นเป็นการพัฒนาต่อยอดทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหามาจากงานจิตรกรรมไทยแบบโบราณของไทยหากมีการนำมาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตั้งแต่แรกเริ่มของกระบวนการสร้างสรรค์จนผลงานแล้วเสร็จ และนำผลงานที่เสร็จสมบูรณ์นี้มาวิเคราะห์การสร้างสรรค์เพื่อจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ไว้ในรูปแบบของเอกสารทางวิชาการอย่างเป็นระบบอันจะเป็นการง่ายต่อการจัดเก็บ การเผยแพร่แก่แวดวงวิชาการด้านศิลปกรรมไทยในวงกว้างต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 ศึกษาและวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรคงานจิตรกรรมไทยที่สะท้อนความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ

2.2 เพื่อศึกษาและค้นคว้า วิธีการทดลองหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีที่ผสมผสานกับจิตนาการและนำเสนอในลักษณะมุมมองเฉพาะตน

2.3 เพื่อศึกษาทฤษฎี การสะท้อนเนื้อหา ความคิด มุมมองที่แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันหลักของชาติด้วยรูปแบบและกระบวนการทางจิตรกรรมแบบประเพณี

2.4 อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนารูปแบบ กลวิธีการช่างไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และนำสู่การบันทึกผลการสร้างสรรค์ผลงานไว้อย่างเป็นระบบ

3. สมมติฐานของการศึกษา

การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์งานจิตรกรรมไทยที่สะท้อนเนื้อหา ความคิด มุมมอง ความเชื่อ ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันหลักของชาติ แสดงกลวิธีและกระบวนการทดลองปรับเปลี่ยนองค์ประกอบ รูปทรง และวัสดุ เป้าหมายเพื่อแสดงบรรยากาศแห่งความสุข ความรัก ความสามัคคีของทุกๆชีวิตภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เพื่อแสดงถึงแนวความคิด ความหมายและแนวทางการสร้างสรรค์ แสดงออกผ่านงานจิตรกรรมไทยที่ผสมผสานกับจินตนาการ

4. ขอบเขตการศึกษา

วิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรคงานจิตรกรรมไทยของ นิโรจน์ จรุงจิตวิวัฒน์ ที่สะท้อนเนื้อหา ความคิด มุมมอง ความเชื่อ ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันหลักของชาติ แสดงกลวิธีและกระบวนการทดลองปรับเปลี่ยนองค์ประกอบ รูปทรง และวัสดุ เป้าหมายเพื่อแสดงบรรยากาศแห่งความสุข ความรัก ความสามัคคีของทุกๆชีวิตภายใต้พระบรมโพธิสมภาร โดยแสดงออกผ่านกระบวนการและรูปแบบงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีที่ผสมผสานกับจินตนาการ และการสร้างสรรค์ในแนวทางเฉพาะตน เพื่อแสดงออกถึงแนวความคิด ความหมายส่วนตน ค้นหาเอกลักษณ์ และแนวทางการสร้างสรรค์ โดยวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรคงานจิตรกรรมไทย ขนาด 140 x 160 เซนติเมตรจำนวน 1 ชิ้น นำเสนอในรูปแบบเอกสารวิชาการ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 จิตรกรรมไทยแบบประเพณี (Thai traditional painting) หมายถึง งานจิตรกรรมที่แสดงเนื้อหา สาระและรูปแบบทางศิลปะที่ประกอบด้วย คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ คตินิยมทางความงาม ความเชื่อและการแสดงออกทางศิลปะที่มีลักษณะไทย

5.2 เนื้อหา (Content) หมายถึง ส่วนที่เป็นการแสดงออกอันเป็นผลที่เกิดจากโครงสร้างทางวัตถุ ลักษณะนามธรรมที่แสดงออกทางศิลปะในแบบต่างๆ อาทิ ความหมายทางพุทธศาสนา การเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ความไม่เที่ยง สัจธรรมในธรรมชาติ เป็นต้น

5.3 รูปแบบ (Style) หมายถึง แบบอย่าง แนวทางและลักษณะเฉพาะของศิลปะอย่างนั้นๆ

6. ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

การดำเนินงานครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งงานอย่างเป็นขั้นตอน สรุปโดยสังเขปดังนี้

6.1 ค้นคว้าเอกสาร รวบรวมข้อมูลจากตำราและจากคำบอกเล่าที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญจากหลายแหล่งเพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบ

6.2 สํารวจ เก็บข้อมูลและบันทึกภาพถ่ายจากเหตุการณ์จริง สถานที่เกี่ยวข้องและผลงานศิลปกรรมที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับแนวความคิดเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เปรียบเทียบ และบันทึกผลที่ได้

6.3 ศึกษาและวิเคราะห์ถึง การลำดับข้อมูล การวิเคราะห์และทดลองปรับปรุงรูปแบบรูปทรง โครงสร้างของเส้น สี และน้ำหนักเข้ม-อ่อนภายในผลงาน จนถึงการทำแบบร่างลายเส้นขาว-ดำและแบบร่างสี

6.4 ศึกษาและวิเคราะห์การแก้ปัญหาและการพัฒนาแบบร่างลายเส้นขาว-ดำและแบบร่างสีโดยสมบูรณ์

6.5 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เตรียมพื้น เตรียมสี ในการสร้างสรรค์ผลงาน

6.6 ศึกษาและวิเคราะห์การปฏิบัติงานจริงโดยการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่มีเนื้อหาและรูปแบบสอดคล้องกับแนวความคิด ขนาด 140X160 เซนติเมตร 1 รูป

6.7 การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ไขปัญหาเพื่อทำงานภาคเอกสารสรุปผลการสร้างสรรค์และจัดทำเป็นรูปเล่มสมบูรณ์

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เกิดองค์ความรู้ที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีที่มีความร่วมสมัยปัจจุบันและนำเสนอในลักษณะมุมมองเฉพาะตน

7.2 เป็นการอนุรักษ์และสืบสานองค์ความรู้ของบรรพบุรุษไทยและเผยแพร่ให้นักศึกษาสายศิลปะไทยหรือบุคคลผู้สนใจ

7.3 เป็นการจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ทางการช่างไทยและสรุปผลการสร้างสรรค์ผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนนำไปสู่การบันทึกผลการสร้างสรรค์ผลงานไว้อย่างเป็นระบบ

7.4 สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยกับองค์กรภายนอก

8. การนำเสนอผลงาน

ในการวิจัยผลงานสร้างสรรค์ศิลปะครั้งนี้จะนำเสนอในหัวข้อ การสร้างสรรค์ผลงานภาพจิตรกรรมไทยที่สะท้อนความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งผลงานได้รับรางวัลดีเด่นจากการประกวดศิลปกรรมในระดับชาติ สร้างสรรค์ผลงานโดย นายนิโรจน์ จรุงจิตวิวัฒน์ นำเสนอในรูปแบบเอกสารงานวิจัยจำนวน 5 เล่ม พร้อมสำเนาสูจิบัตรการแสดงผลงานที่ได้รับรางวัล สำเนาประกาศนียบัตรและภาพถ่ายการรับรางวัล